

Argument

E de notorietate internațională că, în perioada decembrie 1949 - decembrie 1952, la Închisoarea Pitești și, ulterior, în alte câteva închisori din țară, s-a desfășurat experimentul psihopatologic numit „Fenomenul” sau „Experimentul Pitești”, ce încerca reeducarea deținuților politici prin torturi bestiale și sistematice, studiind ca într-un laborator reacția comportamentală a cobailor umani la tratamentele cele mai dezumanizante. „Cea mai teribilă barbarie a lumii contemporane”, după expresia lui Alexandr Soljenițan, s-a petrecut neștiută, într-o zonă aparent liniștită a orașului, concitadinii fiind abia mai târziu martori ai acestor cumplite povești de viață, prin evocările de la Simpozioanele organizate de Fundația „Memoria”, Filiala Argeș, și Asociația Foștilor Deținuți Politici (AFDPR), împreună cu alte instituții de stat, bucurându-se și de atenția presei locale.

Poate părea absurd să observăm astăzi că asemenea întâmplări teribile au reprezentat de fapt istoria perioadei respective, așa cum, din alte epoci istorice, Muzeele de profil păstrează vestigii ale luptelor religioase între păgânism și creștinismul antic, sau neîncetatele războaie de cucerire și apărare, ilustrate prin vârfuri de săgeți și marea varietate de arme și armuri. Iată, din perioada recentă, ne-a rămas, în partea noastră de lume, fenomenul concentraționar și mărturiile absurdului comunist – elemente ce sunt, pe de altă parte, destul de dificil de prezentat publicului larg. Perversitatea opresiunii făcea ca o anumită doză de acceptare a răului să fie indispensabilă pentru supraviețuire, astfel că victimele ar fi putut fi oricând acuzate, grosier, de complicitate, de aceea o parte de rușine, anevoie de șters, rămânând asupra-le, și au avut nevoie de mult curaj, tărie sufletească și discernământ pentru a scoate la lumină faptele petrecute. E de înțeles, deci, dacă atmosfera acestor întâlniri a rămas multă

vreme una și încărcată, deși ele au degajat întotdeauna și spiritul unei mari libertăți interioare.

A fost, de aceea, o experiență unică pentru un jurnalist local să fiu martorul privilegiat al unor asemenea întâlniri-eveniment, cunoscând personal ceea ce a reprezentat un veritabil patrimoniu uman al societății noastre în anii totalitarismului comunist.

Mai ales când personajele acelor povești incredibile au început să se împuțineze, treptat, pe măsură ce, paradoxal, numărul participanților la întâlniri s-a înmulțit, am socotit o nobilă datorie față de istoria noastră recentă să strâng laolaltă câteva din interviurile publicate de-a lungul vremii (între 2004 și 2017) în „Curierul Zilei” despre fenomenul concentraționar piteștean (cu valoarea lui universală), cuprinzând mărturii directe ale celor implicați, spre a contribui astfel, cu oricât de puțin, la mai buna înțelegere a tematicii Simpozioanelor respective și a evenimentelor pe care le-au readus la lumină – și care au ajuns să fie invocate, în ultimii ani, și în alte contexte istorice, în afară de lucrările științifice de profil. A rezultat această scurtă incursiune în lumea – aspră și oarecum ruptă de realitatea înconjurătoare – a unor veritabili eroi pe noul front invizibil al demnității umane, pe care s-a luptat în istoria noastră recentă, cu implicații încă actuale și, poate, perene.

Călin Popescu, jurnalist, doctor în litere, membru UZPR

23 August 1944, în viziunea unui fost deținut politic:

luni, 23 august 2004

Aristide Ionescu (79 de ani), horticultor și licențiat în economie, este unul dintre cei care au cunoscut represiunea comunistă în cele mai dure expresii ale ei. Dânsul a fost închis între 1949-1953 la închisorile din Craiova, Pitești și Gherla, pentru că a dus alimente luptătorilor anticomuniști din Munții Arnota (Vâlcea). Azi este vicepreședinte al Fundației „Memoria”, Filiala Argeș, și autor de literatură memorialistică. Se consideră norocos că fapta i-a fost socotită atunci doar un act umanitar independent, astfel încât n-a primit chiar pedeapsa obișnuită – 15 ani de închisoare – pentru acțiunile similare ale colectorilor de mâncare. Vorbește calm despre suferințele îndurate, încât nu-ți vine să-l întrerupi. Ridică tonul doar când amintește de torționarii pe care îi știe ascunși în Parlament și în alte poziții importante în noua conducere a țării. Ca unul care a trăit evenimentele de acum 60 de ani împreună cu consecințele lor, are o viziune bine conturată asupra celor întâmplate, deși termenii săi sunt uneori doar cei ai epocii respective – admite, de pildă, că germanii ar fi superiori rușilor, cum susținea atunci propaganda germană.

Când România a întors armele, comuniștii au profitat și au luat puterea

Cum vedeți dvs. 23 August?

– A fost cea mai inteligentă acțiune pe care a făcut-o clasa politică, pentru că nu au transformat România într-un teatru de război, cu distrugerii pe care să nu le putem repara nici în două generații. Se

vehiculează acum că și Antonescu ar fi pregătit un armistițiu, dar asta nu are logică. Dacă polonezilor, care au fost ocupați și a căror armată în exil a luptat alături de aliați, li s-a luat de către URSS Linia Curzon (un fel de Basarabie), cum putea obține Antonescu mai multe avantaje, când noi declarasem direct război englezilor și americanilor?

Vi se părea corectă semnificația de Zi a eliberării noastre de către ruși?

– Nu au avut loc în România lupte între Armata Roșie și Germania, decât numai în Ardeal, care nu era al nostru și pe care l-am luat, într-adevăr, cu ajutorul rușilor. Dar nu comuniștii au făcut întoarcerea armelor, pentru că nu ei conduceau atunci, ba chiar secretarul lor general, Pătrășcanu, se afla în închisoare.

Deci a fost socotită greșit ca o sărbătoare comunistă?

– Era și o sărbătoare a comunismului, pentru că rușii, atunci când au discutat armistițiul cu România, au pus condiția ca din delegație să facă parte, pe lângă Maniu și Brătianu, și comuniștii. Atunci a fost de fapt scos din închisoare Pătrășcanu. Apoi, România și Polonia au fost sacrificate rușilor, pentru experimentul comunist. Italia, care a dat de zece ori mai puține divizii și sacrificii, a fost considerată aliată, la schimb cu noi probabil, pentru că nu le convenea să fie socialiști în centrul Europei. Pe atunci, în toată Europa, comuniștii aveau în jur de 30%.

„Vesticii au făcut bine lăsând comunismul să se manifeste”

Ați avea ceva de reproșat personajelor implicate în eveniment?

– Îi reproșez lui Antonescu faptul că, așa cum am citit, a refuzat propunerea făcută prin ambasadorul Portugaliei, de debarcare a aliaților la noi, pentru a lua rușilor Balcanii. Și îi mai reproșez lui Mihai că l-a predat rușilor pe Antonescu, ca să-l plimbe în cușcă de fier, ca pe un dușman.

Credeți că se putea face ceva pentru a evita comunismul?

– Multă vreme i-am condamnat pe Roosevelt și pe Churchill pentru că s-au lăsat păcăliți de Stalin. Dar, după o lungă reflecție, am ajuns acum la concluzia că o ideologie atât de îmbietoare – „de la fiecare după capacitate, la fiecare după nevoie” – nu putea putea fi învinsă prin bombe, ci doar prin practică, lăsând-o liberă. Au împărțit și Germania și Coreea pe din două, și acum, după 60 de ani, se vede rezultatul. Și de aceea, comuniștii nici în Franța nu mai depășesc 6%, și ideologia comunistă este înmormântată pentru totdeauna.

Alianța cu Hitler a avut justificarea ei

Cum vedeți reproșurile germanilor, care ne-au considerat trădători, pentru acel act?

– Poate ei ar fi mers până la capăt, și poate că din punct de vedere al onoarei am greșit, dar noi ne-am urmărit interesul ca țară. Nu e vorba de sentimente, și eu i-aș întreba pe ei dacă în locul nostru ar fi făcut altceva.

Credeam că veți spune că alianța cu un nebun ca Hitler a fost o greșeală, și trebuia să o reparăm...

– Pe moment, soarta războiului nu se știa. Abia după Stalingrad a început să se vadă. Iar pe Hitler eu nu îl judec doar după o singură latură. El a fost și cel mai bun organizator de popoare din câți au existat. A preluat în '33 o țară în criză, și, în 6 ani, a adus-o în stare să se lupte alți 6 ani cu toată lumea. Astăzi nemții merg pe șoselele făcute de el în 1933, în timp ce noi nu putem repara un drum de la București la Pitești cu garanție de un an. Am avut prieteni care au fost atunci în Germania și erau încântați de felul în care se trăia. De exemplu, ghețele de gunoi, pe patru sortimente, erau golite la oră fixă, iar de Crăciun fiecare cetățean primea o cantitate mare de carne de porc.

Cum rămâne cu alienarea lui politică?

– Uite, Hitler ar fi avut totuși satisfacția că, deși Germania a pierdut, a dispărut în același timp și imperiul englez, care reprezenta atunci un sfert din lume. Pe de altă parte, după primul război mondial, și Germania a fost deposedată de teritorii, unele fiind trecute la Polo-

nia, de exemplu. Iar dacă el ar fi atacat de la început și URSS, pentru a combate o ideologie periculoasă, nimeni nu l-ar fi condamnat. Cel puțin așa scriau ziarele atunci.

Totul era legat de URSS

Cum a fost sărbătorit 23 August la început?

– Am prins sărbătorile dintre '44 și '49 (când am fost arestat), și erau foarte mari. Erau scoase să participe toate unitățile, în ordinea importanței pentru economia națională. Ultimii erau cei din învățământ și medicii – „neproductivii”. Lozincile erau de genul: „URSS ne-a adus fericire și belșug”, „Pace și URSS” – deci totul era legat de URSS.

Dar se aniversa cumva și de către deținuți?

– Nu, în închisoare nu era nici o diferență, pentru că până în '62 acolo era un regim de exterminare. Stăteam toată ziua în celulă și, la Craiova, noi, „bandiții”, eram scoși 30 de minute la plimbare, în jurul gropii unde aruncam tinetele, „ca să luăm aer”...

Cum era deci în închisoare?

– Nu aveai voie în timpul zilei să stai pe pat... Dacă te vedea, te băga „la neagra” – celula fără ferestră și fără pat, unde îți făceai nevoile pe jos. Stăteai rezemat în colț, era cel mai odihnitor. Am avut de a face și cu torturile lui Țurcanu de la Gherla, după ce el deja se perfecționase la Pitești.

De Paști, împărtășiți cu fecale

De Paști știu că se făcea împărtășire cu fecale, de exemplu. Am văzut oameni înnebunind după trei zile de stat într-un picior cu greutate în spate și mâinile pe perete. Deținuții reeducați, care aveau concepții comuniste, îi puneau pe ceilalți, „bandiții”, să mănânce din gamelă cu mâinile legate la spate. Când intrai în închisoare, nu știai ce te așteaptă. Un deținut s-a aruncat de la etajul 3 când i se umplea gamela și a strigat: „Suntem torturați!”, dar atunci n-am înțeles și am crezut că e nebun, pentru că nu intrasem în torturi.

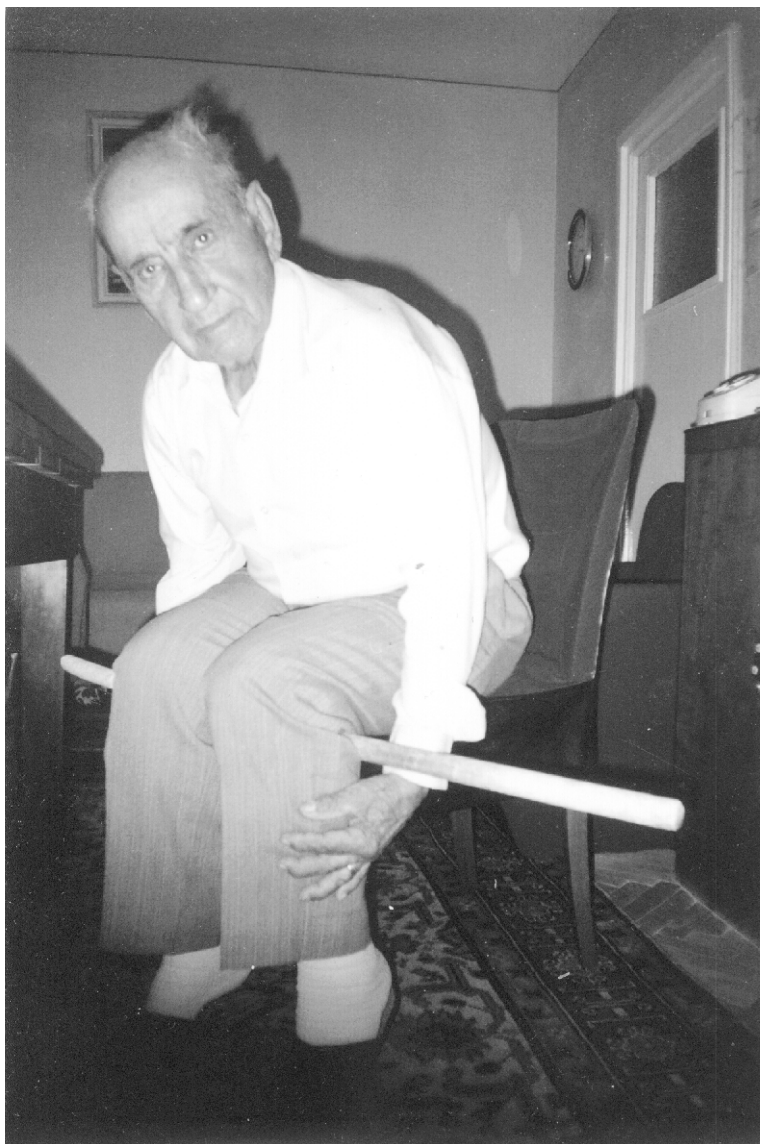
„În anchete, ne torturau noaptea”

Au fost torturi și în timpul anchetelor?

– Da, și erau destul de primitive. La mine au durat 7 luni, pe perioada anchetării. Constau din bătaie la tălpi până la leșin, și din „roata mare” – erai legat și atârnat de un băț pus între două mese, și erai învârtit pe toate părțile și lovit cu ciomegele. Întâi te întrebau: „Măi, de la cine ai luat?” Apoi, dacă nu le convenea răspunsul, și nu „băgai” pe nimeni, luai o serie între 10 și 30 de lovituri, că mai mult nu rezistai. Plecai cu încălțăminte în mână, că nu-ți mai încăpea în picioare. Toate torturile erau noaptea. Te chemau pe la 12, și dura până la 4-5. Probabil unii salariați nu trebuiau să știe ce se petrece.

Atunci, este adevărat că existau și unii securiști buni?

– Noi, care îi cunoaștem, știm că toți securiștii au făcut poliție politică. De la CNSAS, am aflat că sunt 21 de volume ale Securității în care sunt urmărit, până în 1979. Pe cele de după aceea nu mi le arată, deși eu știu că există, dar turnătorii sunt încă în viață, și se gândesc că te duci să-l ici pe ăla de piept...



Aristide Ionescu, arătându-ne poziția de tortură „roata mare”.

4 ani, 3 luni și 20 zile în iad

Aristide Ionescu a pățimit în închisorile comuniste, dar n-a putut fi făcut tortionar

marți, 9 octombrie 2007

La cea de a VII-a ediție a Simpozionului Internațional Experimentul Pitești (5-7 octombrie), au participat mulți supraviețuitori ai ororilor comuniste, unii venind chiar din Diaspora. Puțini mai pot spune acum că au prins cea mai grea perioadă a represiunii. Printre aceștia se află și piteșteanul Aristide Ionescu, unul din membrii marcанți ai Asociației Foștilor Deținuți Politici, care, la ajuns la 85 de ani, nu obosește să povestească suferințele prin care a trecut în cei 4 ani, 3 luni și 20 de zile în care a fost închis, între 1949 și 1953, la Jilava, Pitești și mai ales la Gherla – chiar în timp ce era în desfășurare odiosul Experiment.

Anchetau colegii de celulă

Care a fost momentul a cărui amintire vă înfioară cel mai mult, din perioada detenției, domnule Ionescu?

– Atunci când unul s-a aruncat peste balustradă, de la camera 101, de la Gherla, și a strigat: „Aici suntem torturați!”. Atât a putut să zică, și a murit. Închisoarea avea 3 etaje și nu erau plase. Nu știam nimic, până atunci de tortură. Nici nu ne-am gândit la așa ceva, nu aveam cum. Era ceva de neimaginat că te poate tortura. Fusesem torturați la Securitate – de exemplu, în lotul meu, a murit Costin, șeful restaurantului de la Piatra Olt, pe care l-a omorât în torturi colonelul Mihuț. Dar te mirai, cum adică: eu sunt la închisoare, am un regim, ce să caute tortura? Ne scotea la plimbare, aveam oră de

plimbare, în cameră discutam ce voiam, dormeam când voiam, ca la o închisoare obișnuită. Experimentul începuse, însă, din decembrie 1949, la Pitești, cu acest Țurcanu, care fusese contactat direct de Nicolski și pe care gardienii îl salutau, deși era tot deținut. Înainte de a veni el de la Suceava, se făcuse planul în amănunt, apoi, două săptămâni - o lună, el a dispărut din închisoare, apărând apoi la Gherla, de unde a fost trimis cu studenții care fuseseră la Suceava aici, la Pitești, pentru a începe experimentul. La Pitești venise deja instruit. La început, a luat 9 voluntari și apoi îi alegea pe vârfurile cu care începea - de exemplu, șeful rețelei naționale legionare sau țărăniște din județul cutare. Îi lua la bătaie și le spunea: „Măi, să spui tot ce n-ai spus la Securitate!” și toate celelalte. Apoi, spre toamna lui 1950, s-a extins Experimentul Pitești și la Gherla, unde, de fapt, au fost cei mai mulți morți, iar ei erau deja perfecționați, cu metodele îmbunătățite, și aveau deja relații despre fiecare.

Cum a început, în închisoarea dvs.?

– Au venit la Gherla 150 de studenți, printre care și Țurcanu, și Popa Alexandru, zis Țanu. În momentul când au venit ei, primul lucru făcut a fost trierea. Noi eram jos, la început. Dar ne izolase deja ca foarte periculoși, și nu ne mai scotea la plimbare. Apoi, la două săptămâni, a sărit asta, Șerban îl chema. Și atunci, ne-am gândit că eram la camerele 58, 59 și 60, la etajul 3, iar lângă noi, la 101, au fost torturile cele mai mari, unde au fost uciși oameni. Și camerele 102-104 erau camere de tortură, dar mai puțin. După triere, i-au împărțit pe turnători prin toate camerele de deținuți. Deci șocul cel mare era că erai turnat și torturat de unul dintre colegii de celulă... Asta era faza a doua. După ce te tortura, spunea: „Băi, tu vrei să mori în închisoare? Dacă nu, treci alături de noi, faci ce spunem noi și vei fi liber și cu grad în Securitate!” Așa deveneau la rândul lor torționari. Și asta avea cu atât mai mult succes cu cât o parte din ei fuseseră închiși la Suceava sau la Jilava, și vorbiseră până atunci cu colegii de celulă. Acum, cel care îl trăgea de limbă nu știa dacă celălalt fusese tras de limbă de altul, așa că trebuia să-i spună tot lui Țurcanu. El turna, gândind: „Mă, dacă și asta e tot turnător?” Vă imaginați ce bine pus la punct a fost sistemul? În celulă, ei toți fă-

ceau pe anticomuniștii și te convingeau că în maximum câteva săptămâni vin americanii. Deci cum îi puteam noi ajuta, ca să-i scoatem mai repede pe ruși din țară? „Pe cine putem să contăm pentru o grupare cu care să îi ajutăm pe americani? Dar dintre cei care n-au fost spuși la Securitate, că aceia poate nu mai sunt liberi?”. Și după ce au spus, legea era că nedenunțarea e pedepsită ca și fapta, așa că au fost puși și martori pentru cei pe care îi turnaseră. Au fost situații când au fost martori pentru fiu, pentru frate, pentru mamă etc... lucruri groaznice.

„I-am văzut cum mâncau căcat”

Nu vă dădeți seama că e ceva în neregulă cu turnătorii infiltrați?

– Eu aveam o pușcă ZB, pe care o cumpărasem de la ruși pe vodcă și voi am să o duc celor din munți. Am spus de ea, pentru că spusese și în celelalte celule. Dar, în momentul când a început să pună întrebările: „Măi, dar pe cine mai știi tu?”, eu am fost nițel mai prudent. Îmi ziceam: „Am fost la Securitate în torturi și n-am spus nimic despre alții, și să spun acum?” Și mai era încă o întrebare cheie: „Domnule, am auzit că în închisoare sunt deținuți-turnători. Ce facem cu ăștia?” În funcție de răspuns, aici era gradul de tortură a ta, pe care ți-o aplica Țurcanu. De exemplu, colonelul Rățoi a spus: „Pe unul ca ăsta îl pun să-și mănânce căcatul.” Și când m-a băgat pe mine la torturi, Țurcanu îmi spune: „Măi Ionescule, cu tine am fost nițel mai aparte, pentru că tu, când ai fost întrebat ce facem cu turnătorii, n-ai spus să-i omorâm, ci să fie judecați. Dar te vom băga la colonelul Rățoi, să vezi cum îl pun eu să-l mănânce. Și pe ăsta de la Sebeș, care a zis că mă bate ca pe coasă, o să vezi că l-am bătut eu și îi sparg bubele și îi scot puroiul din spate!” Și exact așa a fost: m-a băgat în celula lui Rățoi și l-am văzut când i-a dat o gamelă în care își făcuse excrementele unul. Și zice: „Nu, nu vreau să mănânc decât de la mine.” Atât a putut și el să zică, dar i-a dat, bineînțeles, și de la el. Iar cel de la Sebeș, când i-a scos cămașa, avea umflături cam din 10 în 10 cm, cu puroi și, cu un placheu de la bocanci, ascuțit pe beton, i

le spărga, scotea puroiul de acolo și îl dezinfecta cu hipermanganat. Asta aveau ei, și dacă scăpai, bine.

Existau mai multe feluri de turnători?

– Da. Unii cedau mai repede, alții mai greu. Unul, de exemplu, a fost pus să tragă de limbă pe cineva și în loc de asta i-a zis: „Nu-mi spune nimic, că eu sunt turnător!” Dar și ăla era tot omul lui Țurcanu și când l-a spus apoi, el a fost bătut așa de rău, încât nu mai putea să meargă. Îl purtau cu pătura din celulă în celulă. Alții nu au opus niciun fel de rezistență... și acum îi știu pe unii unde sunt și că trăiesc fără nici o bucurie, nu mai vor decât să citească un ziar și atât. Unul dintre cei care au fost între primii nouă care au început experimentul și care nu au fost bătuți chiar deloc este Radu Ciuceanu. Este deputat de la Revoluție până acum și i se dă arhiva totalitarismului pe mână, publică acolo pe cei care au turnat, dar nici un securist. E subvenționat și de Academia Română. El e doctor acum, iar eu... În plus, a făcut și o adresă către Prefectură, prin care cerea ca luptătorii anticomuniști de la Nucșoara să nu beneficieze de drepturile prevăzute de Legea 118, pentru că au fost fasciști. Am copie după adresa lui.

Degetele erau zdrobite cu lemne

Aveau aparate de tortură?

– Nu. Dar mai foloseau, de exemplu, două bețe de lemn dintr-o coadă de mătură spartă. Le legau cu sfoară sau sârmă și luau deget cu deget. Strângeau minute în șir cu atâta putere, până dădea sângele. Apoi, poziția în care stăteau era una de tortură. Cu greutate în spate, într-o sacoșă, cu mâinile la piept, într-un picior, zi și noapte, până la leșin. Când leșinai, te lăsa puțin, până îți reveneau, pe urmă iar te puneau. Și ne supravegheau să nu cumva să înghițim ceva, deși aveam fiecare din noi câte un planton în stânga și unul în dreapta, care se schimbau mereu.

Cei din Rezistență credeau că vor veni americanii. Fără această speranță, ce s-a dovedit falsă, ați fi avut aceeași tărie?

– Nu, nu am fi avut fără asta. Dar să refacem atmosfera de atunci. Americanii au intrat în război împotriva lui Hitler, pentru că Germania devenea prea puternică, la cât de bine organizată era. Nazismul este o dictatură, dar acum nemții circulă pe autostrăzile făcute de Hitler... Și dacă ții seama de rezultatul real al alegerilor de atunci – câștigate cu 73% – cum să nu te fi gândit că vin americanii? În 1949, a fost o înțelegere între americani și ruși – și există și document, știu de la Dennis Deletant, că se împărțise România în procente, ca să aibă rușii doar 80% influență (în Grecia, să fie invers: ceilalți 80%), numai că rușii nu s-au ținut de cuvânt, și au luat 100%. În al doilea rând, poporul român a avut un grad de naționalism foarte ridicat, iar din 1940, de când nouă ne-a fost luată Basarabia, orice român era împotriva rușilor, și așa se și explică felul cum s-a votat la alegerile din 19 noiembrie 1946, care au fost falsificate.

„Am stat doi ani ascuns”

Cum au început problemele dvs. cu regimul comunist?

– Chiar la acele alegeri. Eu am fost la centrul de votare din Cârstănești, județul Vâlcea. Atunci, legea prevedea că votarea încețază când se fac trei strigări din 15 în 15 minute, și nu mai apare nici un votant. Atunci, pentru că bănuiam ce se întâmplă, am îndepărtat oamenii la un moment dat și am mers la centrul de votare cu câțiva, și i-am pus pe cei de acolo să numere voturile. Și le-am tăiat și firele cu care comunicau la pretură. Ne-a rugat cel din partea comunistilor: „Lăsați-mă măcar să bag și eu 35 de voturi – atâția membri aveau ei în comună și nu erau siguri nici de ei. Apoi, au apărut cu mașina de la Horezu și au tras cu mitraliera după noi. La numărătoare, au ieșit apoi invers: toate, în afară de 35, au fost cu voturi cu Soarele... Atunci mi-am dat seama că e o lovitură de stat. În ziarul *Orizont*, au scris apoi că votul a decurs normal peste tot, în afară de Cârstănești, unde Bebe Ionescu și soția au atacat cu pietre forțele de ordine, care au ripostat. Pe 20, la prânz, m-au arestat. M-au dus la

pretură și m-au pus în WC, că nu mai aveau camere. Noaptea, am ieșit pe geamul de aerisire, și m-au urmărit 2 ani. Am stat la diferiți cunoscuți și la familia mea cu 8 frați. Nu dormeam de mai multe ori în același loc. Apoi, în 27 decembrie 1948, când s-au mai ușurat lucrurile, am vrut să-l invit să vină la mine de Revelion pe prof. Papuc, din Vâlcea, un naționalist. După ce l-am invitat, m-a văzut unul din cavalerii de onoare de la nunta mea. Am crezut că nu m-a văzut, dar mă văzuse și, până m-am dus la gară, m-au arestat – eu nu luam bilet, vorbeam cu nașul și m-au găsit în locul acela. Voiam să merg la Ștefănești (lângă Drăgășani), la 50 km distanță.

Ce s-a întâmplat?

– M-au dus cu IMS-ul, în cătușe, la Craiova. Acolo era un control chiar atunci și m-au întrebat de ce am fost arestat. Am zis: „Nu știu”. „Tu ești Bebe Ionescu?” „Nu, pe mine mă cheamă Aristide”. „Nu ești tu cel din Cârstănești?”. „Nu, eu sunt din Ștefănești” (n. n. – tonul e convingător și acum, când repetă). Ei erau numai oameni fără pregătire. S-au tot uitat în actele lor și, după 5 zile de arest, între 27 și 31 decembrie, mi-au dat drumul cu avertizarea: „O să vă aducem înapoi, și pe tine și pe Bebe Ionescu!” Am venit acasă pe 31 dimineața, profesorul cu soția erau la mine și sora tocmai îi dăduse soției mele în cărți, că eu sunt pe drum.

Dacă turnai, era și mai rău

În final, pentru ce ați ajuns la închisoare?

– În 1949, a luat ființă grupul de luptători anticomuniști din Arnota, de lângă Mănăstirea Bistrița, din Vâlcea. Și m-au contactat, adică a venit unul din ei, ca să le dau alimente. Pentru asta.

Erau alimentele dvs.?

– Erau ale mele. (*Apoi, după o pauză:*) De fapt, am mai luat și de la alții, dar n-am spus niciodată.

De ce nu ați spus?

– În primul rând, mă gândeam că iau mai mulți ani, că o să se considere că am avut activitate mai mare. Apoi, mă gândeam cum o să mă întâlnesc, când ies, cu cel pe care l-am spus. Unul chiar mi-a zis,

când m-am întors: „Tot timpul ăsta am tremurat că spuneți... și aveam copii la facultate.” Și mai era ceva: dacă turnai numai unul, erai apoi torturat și mai rău, să îi spui și pe ceilalți, pe care ei credeau că îi ascunzi. Eu am zis oricum de pușca mea ZB sovietică. Dar nu a fost bine, că au căutat-o și n-au găsit-o. Soacră-mea a luat-o din magazie și a ascuns-o. Înainte să moară, în 1984, mi-a spus că a îngropat-o în curte, dar nici atunci nu mi-a zis unde s-o caut, că sunt 1.500 metri pătrați. Un deținut spusese că a ascuns un tanc. Și nu a fost bine că a mințit, că și turnătorii trebuiau să dea seama de rapoartele lor.

„Închisoarea ar fi bună de muzeu”

Cum vedeți azi păstrarea memoriei Închisorii Pitești, dacă proprietarul clădirilor (dl Axinte), nu e de acord?

– Proprietarul e doar un paravan. În spatele lui sunt cei care vor să dispară această pușcărie unde Experimentul Pitești a dovedit caracterul demonic al comunismului. Mulți din afară știu despre ce s-a petrecut aici, dar nu știu în ce țară e Piteștiul. Această închisoare trebuie trecută pe traseele turistice naționale. I-am și spus lui Axinte că se pot câștiga bani și așa. În Letonia, au reconstituit închisoarea și au făcut muzeu. Turiștii primesc costum de pușcăriaș, gamelă de 800 g, plătesc 300-500 euro pe noapte și la sfârșit primesc diplome de prizonieri anchetați de NKVD. Și la noi i-aș pune pe vizitatori să își aleagă o metodă de tortură din cele 25. Mie mi se pare ciudat că a dispărut manualul de Istorie de a XII-a, editat de Sigma, unde la pagina 123 scria că Emil Bodnăraș a fost agent KGB, că primea ordine de la Moscova și i le transmitea lui Groza. După ce în 2000-2001 s-a învățat în toată țara după el, acest manual, semnat de 15 profesori universitari, a fost interzis. Deocamdată nu s-au schimbat lucrurile foarte mult – nu vedeți că deputații își votează măririle de salarii în unanimitate? Singurul care și-a păstrat coloana vertebrală a fost Coposu, cu care am stat 7 luni la Craiova. Și el a zis că trebuie două generații, adică 50 de ani, ca să scăpăm de trecut.



Aristide Ionescu

Soții de diamant

Aristide (86 de ani) și Lucia Ionescu (84 de ani), la aniversarea a 60 de ani de căsătorie

luni, 13 octombrie 2008

Soții Aristide și Lucia Ionescu, de 86 și, respectiv, 84 de ani, și-au serbat ieri 60 ani de căsătorie, adică nunta de diamant – unii îi spun de platină. De la momentul căsătoriei au trecut de fapt 62 de ani, dar, ca și la celelalte aniversări, s-au pus la socoteală numai doi ani, din cei patru petrecuți de fostul deținut în închisori. Circa 100 de persoane, rude, cunoscuți și membri ai Asociației Foștilor Deținuți Politici, ai mișcării memorialistice le-au fost alături celor doi miri, la slujba religioasă, la care nași le-a fost prof. Ilie Popa, președintele Fundației Memoria. Ceremonia a fost oficiată de un apropiat al Asociației foștilor deținuți, preotul Marin Drăgușin, și s-a încheiat, ca o cununie obișnuită, cu ieșirea celor doi printr-un tunel de flori. Apoi, „nuntașii” au plecat, încetinel, pe Strada Mare, până la restaurant, unde au fost primiți, la fel, cu flori, la o masă de nuntă în toată regula, pe fundal de muzică de operă. În vervă maximă, „ginerică” s-a întreținut cu toată lumea, iar mireasa era cât pe-aici să fie furată de mesenii puși pe glume.

„Nu am ascultat de sfaturile nimănui”

Am vorbit cu Aristide Ionescu despre „binecuvântarea” acestei longevități – cum a numit-o preotul Drăgușin.

V-a spus cineva, la început, că nu o să vă meargă această căsnicie?

– Eram 6 băieți, și tata ne-a spus să ne luăm femei cu stare, ca să nu pornim de la lingură, ca el. Dar nu l-am ascultat. M-am întâlnit cu ea în tren, ne-am plăcut, și nu am pus problema material, ci doar sentimental. Ea nu avea tată, iar mama ei era de o cinste cum nu am întâlnit în viața mea. De la început, mi-a zis că Lucia nu știe să facă mare lucru și că sora cea mare face totul în locul ei. Apoi ne-a trimis să cerem un ajutor de la bunicul ei. Acela nu voia, fiindcă aranjase cu altcineva, și pentru că mâncase bătaie, ca perceptor, în comuna mea. Așa că a fugit din casă când ne-a văzut, dar noi aveam 20 ani și el 60, și ne-am ținut după el prin grădină, până a obosit. Nici tata nu fusese de acord, dar îmi zisese că, dacă reușesc câte o vânzare, îmi dă 25% din beneficiu, iar eu ajunsesem să am banii mei, fără să mai depind de el, deci l-am invitat la nuntă fără dar, pe banii mei.

În detenție, mai credeți că veți ajunge la această aniversare?

– Când am ajuns în închisoare, la trei ani după ce ne luasem, i-am trimis vorbă să se recăsătorească. Dar soția a fost legată sufletește de mine, și a contat și sfatul soacrei, care mă aprecia și zicea: „Bărbat ca ăsta nu mai găsești! Dacă iei pe altul, n-o să-ți fie bine”. Nu numai că nu a divorțat, dar a căutat, printr-un cumnat, să ia legătura cu mine la Gherla – ceea ce le-a adus mari necazuri tuturor rudelor.

Care este rețeta unei conviețuiri atât de longevive?

– În orice căsnicie, sunt și perioade mai tensionate. Dar atunci trebuie să mai amâni rezolvarea o oră, două sau pentru a doua zi, până când intervine și rațiunea, și ajungi să vezi că poate și tu greșești. Mai este și buna credință. Eu nu am înșelat-o niciodată. M-am gândit că, pentru un act erotic, nu merită să-ți calci un cuvânt pe care l-ai dat față de Iisus și față de tine. Faptul că nu s-a întâmplat asta te întărește foarte mult să treci peste neînțelegeri și să ștergi toate cercurile cu buretele. Dar pe vremea noastră nici nu erau divorțuri ca acum. Credința era mai puternică, și în societate un divorțat era primit cu oarecare rezervă oriunde, era marginalizat. Și asta te obliga să nu iei decizii radicale. Oamenii erau totuși altfel atunci. La baza educației noastre a stat cravașa. Îmi aduc aminte că, atunci când un

frate mai mare a fost hirotonit preot, mama a făcut o pâine pentru episcop, iar eu cu un frate, mici fiind, am luat o bucată din pâinea făcută, iar mama s-a trezit tocmai în fața episcopului că pâinea ei albă nu mai era întregă. Chiar dacă nu a primit niciun reproș, a fost foarte rușinată, iar tata ne-a bătut pe toți frații, ca să spunem cine a luat din pâinea episcopului. Nu a spus nici unul, deși ne-a bătut până dimineață. Mai târziu am recunoscut că eu am fost de vină, și tata ne-a spus că i-a părut rău că ne-a bătut, dar ne-a și admirat, pentru că nu ne-am părât.

Cum ați supraviețuit în închisoare?

– Numai credința m-a ținut în viață. Și obligația pe care am simțit-o: să spun ce s-a întâmplat, ca să nu se mai repete. Acesta a fost obiectivul meu, misiunea pentru care m-a ajutat Dumnezeu: să fac cunoscută minciuna acestei ideologii. Chiar și eu am fost în tinerețe socialist. Nu fusesem primul la liceu, și totuși am făcut studii superioare, fiindcă aveam depozit. Pe când cel care a fost primul la liceu a rămas țăran la sapă, neavând bani. Văzând această nedreptate, spuneam că socialismul va îndrepta lucrurile. Chiar mi s-a propus atunci, de către fiul lui lui Justinian Marina, să fiu șeful tineretului comunist pe Plasa Drăgășani. Dar l-am întrebat: „Unde s-a mai aplicat până acum?” „În Rusia”, zice. „De ce atunci Rusia anexează teritoriul Basarabiei?”, l-am întrebat, și de atunci nu l-am mai văzut. Apoi am văzut și comportamentul Armatei Roșii. Dar cred că greșesc totuși cei care îi condamnă pe americani că n-au venit să ne scape. Comuniștii aveau atunci 34% în Franța sau 35% în Italia. Acum, au doar 4% în Franța. Numai că, între timp, s-au sacrificat 100 de milioane de oameni în Europa de Est pentru acest lucru. După ce am scris prima carte despre Experiment, am început Simpozioanele, în 2001, și nu s-au mai oprit nici până acum...

„Tinerii de azi nu ar trece prin ce am trecut noi”

Lucia Ionescu, sau, pentru soț, „Luci”, nu își poate imagina acum viața în afara acestei căsnicii. Chiar dacă a trecut prin momente grele – clipe de singurătate și chiar de evacuări forțate în

urma persecuției soțului, se feliicită pentru alegerea făcută și își amintește cu plăcere de început. „Ne-am cunoscut în tren, când mergeam spre București. Eu eram funcționară la București, el era de la Ștefănești. M-am uitat după o prietenă pe peron în zona aceea și el m-a întrebat dacă am avut colegi acolo. I-am spus pe toți, iar ultima, pe sora lui. Prima oară el mi-a scris, dar nu i-am răspuns. Ce rost avea? Eu eram la București, iar el la Ștefănești. Apoi mi-am dat demisia la București, nu mai avea rost să stau acolo, și sora lui m-a invitat pe la ea. La început n-am vrut să merg, știam că are frați mulți. Avea vie, am mers cu toții în vie. Apoi am fost, și am corespondat cu ea. Și, pe lângă ea, a început să îmi scrie și el, și prin scris ne-am cunoscut mai bine”, povestește sărbătorita, care a simțit de la început că se va potrivi cu soțul ei. „Noi n-am ascultat de nimeni când ne-am luat, dar mi s-a părut un om de caracter, față de băieții pe care îi cunoșteam. L-a apreciat totuși și mama, tot pentru caracterul lui. Era un om corect și un bun român. Pentru noi conta atunci asta, fiindcă eram asupriți de ruși. Nu știu dacă generația de acum ar putea să reziste, dacă s-ar repeta ce a fost atunci. Am cunoscut și alți băieți, mai înalți și poate mai frumoși decât el, dar caracterul stă la baza căsniciei noastre”. Lucia Ionescu a avut aceeași tărie în momentele de cumpănă ale soțului. „Nici nu s-a pus problema să caut pe altcineva, am tot sperat că scapă”, spune ea, dând și o rețetă pentru soții care vor să aibă o căsnicie la fel de lungă. „Să aibă răbdare și să nu se uite fiecare ce lipsuri are celălalt, ci să caute calitățile omului, fiindcă fiecare om are și lipsuri, și calități”, este sfatul soției de diamant.



Poartă pe degete inelele de la patru aniversări jubiliare



Fotografie de la nunta soților Ionescu, împreună cu nașii. Ținuta obligatorie era costumul popular

Amintiri sumbre, depănate la comemorare

Un fost deținut a plâns, când și-a revăzut celula

miercuri, 10 octombrie 2007

În cadrul celei de-a VII-a ediții a Simpozionului Internațional „Experimentul Pitești”, ce a avut loc la sfârșitul săptămânii trecute, la Pitești, s-au adunat încă o dată (cu fiecare an mai puțini) victimele odioaselor acțiuni care au avut loc în urmă cu peste 50 de ani în orașul nostru. După cum se știe, „Experimentul” a pornit cu un deținut, fost student, care și-a luat 9 aliați, infiltrați în rândul colegilor de suferință. După bății și torturi insuportabile, ceilalți deținuți erau puși în etape succesive să mărturisească fapte pe care nu le-au comis, să își toarne și să își schingiuiască pe cei mai buni colegi de celulă, pentru a fi transformați, în final, la rândul lor, în torționari. Ei nu erau eliberați, ci „reuşeau” doar să facă rău, în calitate de deținuți și, de multe ori, erau chiar uciși, în final. Ca rezultate ale acestui joc, unii, după ce au trădat tot ce puteau trăda, au ieșit din închisoare ca niște legume – după cum au observat cei care îi cunosc. Tratamentele erau, însă, halucinante. De pildă, pentru a arăta superioritatea „omului nou” față de „reacționarii mistici”, gardienii organizau frecvent adevărate ritualuri, în care se pare că erau obsedați de excremente. „De Crăciun, îl așezau pe unul pe tineta unde se făceau nevoile, iar pe noi ceilalți ne puneau în genunchi, în jurul lui. După ce acela își făcea «interesele», ne spuneau: «Uitați, acum S-a născut Iisus!». Iar de Paște, se făcea împărțășania cu fecale”, ne-a povestit deținutul de atunci, Aristide Ionescu. „Apoi, puneau în față falusul unuia și trebuia să zici: mă închin Ție, Hristoase!”. Astfel de lucruri aveau oricâte variații. „Eu aș fi fost fericit, dacă aș fi putut ca în câteva minute să mor, decât să fiu obligat să torn. Dar erai păzit mereu

de doi inși, ca să nu te sinucizi. Odată, unul înghițise o mică sârmă, din care voia să-și facă un ac, ca să se poată sinucide. Dar a fost pus să își facă nevoile în gamelă, până au găsit acul”, ne-a mai spus dl Ionescu. Pentru brutalitatea unică a acestor experimente, cele întâmplate la Pitești sunt acum obiect de studiu la universități din SUA (la Berkeley și la Universitățile din Colorado).

Fără finanțare de la Guvern, pentru restabilirea adevărului

La astfel de simpozioane, de multe ori istoricii prezenți își schimbă decisiv optica asupra perioadei, iar atmosfera e cea a unui club select – parcă te simți rușinat că nu ai fost și tu torturat măcar puțin. Sentimentul este că participi la un cenaclu literar la care de față sunt înseși personajele unei lucrări de ficțiune. Pentru acești eroi fără voce, perioada comunistă a fost într-adevăr, una mult mai densă și mai „stufoasă”, decât masivele lor dosare de urmărire.

După festivitatea de deschidere, foștii deținuți au vizitat sediul închisorii, cele câteva celule rămase neschimbate. Sergiu Rizescu, președintele AFDPR Argeș, a citit mesajele trimise de președinte și de premier. În mesaje, Traian Băsescu a amintit că a condamnat comunismul și că dorește și o lege a lustrației, iar premierul Călin Popescu Țăriceanu a promis că pensiile celor torturați vor fi mai mari decât ale celor care au torturat – adică invers decât este acum. Fostul deținut Nicu Popa a adus și mesajul românilor din Los Angeles, California, unde locuiește acum – și de unde se poate vedea mai clar că Experimentul Pitești a fost unul eșuat, dar și faptul că autoritățile nu se implică îndeajuns în favoarea restabilirii adevărului: „Se intenționa ca reeducarea să fie extinsă la scară națională, dar au dat greș, pentru că ei au considerat natura umană ca pe o natură materială, ei fiind materialști. Mulți foști deținuți sunt la fel de victorioși ca la 20 de ani și faptul că suntem aici este o dovadă că Experimentul a fost un eșec. A fost greu, dar am învins. Eram dezumanizați, însă nu ne-am pierdut credința că răul își are și el sfârșitul lui. Totuși, mai există încă reziduurile acelor vremuri, care domină și

acum economia. Comunismul s-a născut prin fraudă, și e caracteristic borfașilor să încerce să șteargă orice urmă. Iată, din păcate, însă, aici nu este nici un reprezentant al Guvernului român, și deținuții politici nu primesc încă bani și sprijin de la Guvern.” Când a intrat în celule, el și-a amintit, vizibil marcat, anii de detenție. „M-au arestat pentru înaltă trădare, fiindcă le-am dat informații americanilor. Într-adevăr, dădusem ceva, dar nu așa de grav. Aveam 19 ani. Am făcut 14 ani de închisoare, din care un an și jumătate la Pitești. Simt ceva neobișnuit, o strângere de inimă, când intru aici... Aș vrea să fie și copiii mei cu mine, să vadă asta (izbucnește în plâns)... gamela de 700 de grame în care primeam numai zeamă, fără nimic, măcar morcirlos. Eram închis cu comandorul Condescu, episcopul Toscaru, criticul literar Nicolae Balotă etc. În nici o țară nu s-a suferit atât. Le ziceam gardienilor: «Omorâți-ne!» Erau fel și fel de oameni între ei: unii plecau capul în jos, dar alții ne râdeau în nas: «Avem nevoie de suferințele voastre, nu de cadavrele voastre!» ”

Te uitați pe geam și ajungeți „la neagra”

Și un alt fost deținut, Eugen Dumitru Olteanu, a intrat cu noi în celula 8, și și-a adus aminte vremurile în care era în zeghe: „M-au arestat în iunie 1953, la aproape 18 ani, pentru o faptă de la 15 ani – «organizare împotriva orânduiri». De fapt, era atunci Festivalul Mondial al Tineretului și au făcut niște arestări înainte, pentru a ieși bine festivalul. Abia terminasem Liceul Brătianu. Am fost împărțiți pe loturi – Sergiu Rizescu era tot în perioada aceea. Am fost anchetat două luni, noaptea, la bec, în clădirile Securității, de peste drum de BNR și peste drum de Zinca Golescu. Acolo în mijloc, erau celulele în care te rețineau. Apoi, m-au adus aici. Închisoarea părea goală, dar era foarte aglomerată. Dacă te uitați pe geam, santinela anunța și chiar trăgea cu arma. Odată, m-am uitat pe fereastră, că îmi era rău. «Trage capu’, mă, fir-ar măta a dracu!», strigă santinela. Apoi, ofițerul de serviciu vine: «Care te-ai uitat, mă, pe geam?» Pentru asta te băga la neagra, adică într-un loc fără lumină, unde ți se

dădea, timp de trei zile, puțină pâine cu apă și abia a patra zi mâncai. Și dormeai pe ciment, pentru că era mai bine decât pe patul de fier.”

În închisoare, mai ușor ca afară

Nicu Ioniță, de la AFDPR Pașcani, a parcurs toate fazele Experimentului Pitești: „Unul din colegii de celulă care ne-au torturat mi-a zis, când ne-am întâlnit: «Te rog să mă ierți!» I-am zis: «Te-am iertat de atunci, că m-ai chinuit. Asta e, cât ai putut, ai fost bun, apoi ai făcut ceea ce trebuia să faci! Dar pe cutare de ce l-ai omorât? Crezi că pentru asta pot să te iert?» Apoi, a început să plângă în hohote și eu am ieșit afară, de jenă, că eram într-o adunare mai mare. Alții mi-au spus: «Greu a fost până am dat prima palmă, primul pumn. Apoi, l-am dat pe al doilea și nu mă mai puteam opri, pentru că așa mă descărcam». Tortura se învață. Altul spunea că era convins că tot ce făcuse înainte de arestare fusese greșit și toți cei apropiați lui înainte erau vinovați, așa că voia în felul acesta să se răzbune pe ei. Dar după părerea mea era mult mai greu afară, după ce am ieșit, pentru că era la fel, însă în închisoare cel puțin eram față în față cu dușmanul, îl vedeam.”

Simfonii compuse în celulă

La cât de barbare au fost torturile, e și puțin deplasat acum să întrebi multe detalii, ca pentru un articol de fapt divers. O reporteră tot încerca să îl întrebe pe un alt supraviețuitor al Experimentului Pitești, Traian Popescu (de la AFDPR București), despre cele prin care a trecut, însă fostul deținut răspundea numai în doi peri. „Și dvs. mâncați fără mâini, din gamelă?” „Da, mâncam.” „Și cum e?” „Interesant...” „Mâinile erau la spate?” „Nu, erau pe jos.” „Și cine pune gamela jos?” „Plantonul, cine altcineva?” În schimb, dl Popescu pune accent pe faptul că din închisoare a ieșit cu 20 de lucrări muzicale și 3 simfonii compuse, din care un moratoriu ce redă Experimentul Pitești. Va fi interpretat de Filarmonica din Pitești, în decembrie anul acesta. Dl Popescu mai spune că nu se poate consi-

dera ca un fenomen izolat ceea ce s-a petrecut la Pitești. „Chiar și între comuniștii din America din acea vreme circulau teorii despre faptul că ființa umană poate fi îndreptată în orice direcție, dacă e degradată suficient. Iar torturile nu au fost simple excese ale unor gardieni, într-o anumită perioadă. Apoi, între ianuarie 1955 și august 1956, am fost sub ancheta Securității, și torturile nu erau cu nimic mai mici, dar de data asta, făcute de securiști. Și generalul Nicolski a intrat la un moment dat acolo unde eram torturat și a zis: «Continuați până când banditul recunoaște!» Eu, atunci, mi-am tăiat venele, din cauza torturilor”, mai povestește dl Popescu.

„Hoți și bandiți”

Foștii deținuți și-au reamintit meniul: teci cu mămligă, dimineța, supă de linte cu arpacaș, la prânz, și arpacaș (cu cartofi, uneori și cu cartilagii de bovine), seara. De asemenea, modul în care li se adresau gardienii: „Hoțule, banditul!” „Nu suntem hoți, suntem politici”, spuneau ei. „Lasă, bă, că știu eu, hoțule!”, li se răspundea invariabil. Uneori, situațiile absurde îi făceau chiar să zâmbească. Odată, un gardian a venit și i-a întrebat: „Bă, care ești aici pianist? Bă, care ești aici compozitor? Bă, care ești aici dirijor?” După ce un deținut a ridicat mirat mâna, i-a spus: „Ia trei bandiți buni și mergi acasă la mine, să urcați pianul sus la etaj. Să dea dracu să-l zgâriați, că vă împușc pe toți!”, i-a spus gardianul dirijorului, pe care îl considera cel mai potrivit pentru căratul pianului.

După vizita la închisoare, a avut loc și o slujbă de comemorare, la monumentul de pe Strada Negru Vodă. În momentul când preotul a început să citească numele de pe monument, ale celor 30 de victime ale Reeducării, s-a făcut deodată liniște. Numele parcă se rosteau de la sine. Preotul citea apăsător și clar, fără nici o împleticire a limbii, iar rugăciunea „Du-i pe ei acolo de unde a fugit toată durerea” părea scrisă anume pentru ei și pentru cei ca ei. „Și îi iartă, Doamne, și pe cei care la torturi s-au sinucis!” a mai adăugat preotul. Pentru că în apropiere nu există un loc amenajat pentru aprinde-

rea lumânărilor, acestea au fost puse pe marginea zidului din cadrul complexului.

În Transnistria, totul e la prezent

Printre subiectele discutate la Simpozion a fost și cel al situației românilor de peste Prut. Grăitor este faptul că nu a putut veni să participe la lucrări decât prof. Ioan Iovcev, de la Liceul în limba română din Tiraspol – care a spus că recunoaște încă în viața reală multe din metodele povestite de foștii deținuți. „E greu să spui adevărul, acolo. Avem 500 de elevi care doresc să învețe în română, însă autoritățile consideră că «Aceasta este invenția lui Iovcev și a câtorva nebătuți». Așa că i-au întrebat încă o dată pe fiecare în parte. Dau telefoane de amenințare, în care spun că eu trebuie să mă afund în rahat cât mai adânc, că altfel mor, dacă ies la suprafață. Am avut și un accident cu mașina, care dintr-o dată nu a mai putut fi controlată. Alteori, vin și devastează școala, șantajează părinții, iar acum, ne-au mărit aberant chiria”, a povestit prof. Iovcev.

Rezoluție semnată de participanți

După cum a lămurit directorul Direcției de Cultură, Bogdan Cioabă, până acum nu s-a reușit clasarea fostei închisori ca monument, pentru că nu s-a putut face rost de cartea funciară, cadastru și actul de proprietate. După un an de amânări, s-a făcut o a doua cerere, pentru doar două clădiri ale fostei închisori. Ca și anul trecut, participanții au scris și au semnat o rezoluție, înaintată autorităților, prin care cer următoarele: „Anularea condamnărilor politice; acordarea cetățeniei române etnicilor români de peste Prut și sprijinirea culturii românești de acolo; clasarea închisorii ca monument de patrimoniu și includerea în rețeaua de muzee de același tip de la Sighet, Cetatea Făgăraș și Râmnicu Sărat; includerea în grilele de programe ale Radioteleviziunii publice a emisiunilor despre represiune; includerea în programele de învățământ a acestor teme; accesul fără restricții la dosarele din arhive”. Pe lângă cele cuprinse prin rezoluție,

foștii deținuți s-au mai declarat nemulțumiți și că pe str. Sf. Vineri se mai găsește o statuie a unui notoriu comunist și că în anumite medii nu se poate vorbi încă de anticomunism, ci doar de „antitotalitarism”, tocmai fiindcă țara e condusă încă, în destule domenii, de colaboratori ai Securității.



Eugen Olteanu (ctitor al monumentului comemorativ, în colaborare cu Primăria), stând lângă paturile etajate din celula nr. 8. Aici, nou veniții dormeau pe ciment, jos la „șerpărie”, și, pe măsură, ce se eliberau locurile, urcau pe paturile de mai sus.



La parastas, au fost citite numele celor 30 de martiri ai Experimentului



Nicu Popa, venit din Los Angeles, a izbucnit în plâns, la intrarea în celula sa

Realitatea văzută prin ochii foștilor pușcăriași: „Reeducarea se face și acum, cu alte metode”

luni, 5 octombrie 2009

A IX-a ediție a simpozionului „Experimentul Pitești – Reeducarea prin Tortură” a avut loc, la Muzeul Județean Argeș, între 2 și 4 octombrie. Manifestarea e dedicată evocării suferințelor prin care au trecut deținuții politici din închisoarea Pitești și din celelalte închisori unde s-a extins treptat Experimentul prin care torționarii comuniști încercau să îi „reducă” pe cei cu alte vederi, utilizând metode de tortură fizică și psihică abominabile. În afară de foștii deținuți, martori, tot mai puțini ai atrocităților comuniste, la simpozion au prezentat lucrări cu aceeași tematică și cercetători tineri care au studiat istoria spațiului concentraționar din anii '50 și de mai târziu. Chiar și acum, unii dintre supraviețuitori se tem să spună toate cele prin care au trecut, explicându-le cercetătorilor că nu vor ca și copiii lor să aibă de suferit din această cauză.

Condamnarea pentru nimic

Unii dintre participanți au explicat bancul lui Mircea Crișan, despre care marele comic spunea, după emigrare, că nemții nu îl înțelegeau: „Cât este condamnarea corectă pentru nimic?” Ca și unii dintre tinerii de azi, publicul occidental nu putea sesiza poanta și obiecta întotdeauna: Dar unde sunt avocații, unde e legea? Nicu Cucoli, din Constanța, fost deținut la Salcia, a povestit însă acest banc la persoana întâi. „Au venit într-o zi și m-au ridicat. Au motivat la început că aș avea niște probleme la serviciu. Când am ajuns la mașină, acolo mă aștepta un ofițer de Securitate, care mi-a pus cătușe, ochelari de cauciuc și mi-a zis: «Nu mai ai voie să spui nimic.»”

Din ceea ce a tras cu urechea pe drum, arestatul a dedus că a fost dus la Slobozia, la Securitate. Acolo, au urmat anchete aberante, zile în șir. „Anchetatorii începeau cam așa: «De ce ai venit, mă, aici?» «Ce, am venit eu?», răspundeam. Apoi, încercau altfel: «Ia zi, dacă începe războiul, cine câștigă?». «De unde să știu eu, ce sunt general?», le ziceam eu. Apoi, unul m-a întrebat: «Citești *Scânteia*?». «Nu, n-am citit-o niciodată. Citesc doar *Sportul* și, din când în când, *Informația Zilei*, pentru cuvinte încrucișate.» «Uite ce am consemnat aici: citești *Scânteia* și ai comentat-o dușmănos. Semnează!». «Dar n-am spus așa ceva», am zis eu, după care m-au bătut și în ziua aceea și apoi în fiecare zi. Ca să scap de băți, până la urmă am semnat. Apoi, pe baza declarației, am fost trimis la proces. Acolo nu am mai recunoscut ce semnasem, dar am primit 15 ani de muncă silnică”, și-a reamintit Nicu Cucoli, care a povestit și cum se băteau deținuții pe ciorba de gogonele, cum erau bătuți la fund dacă nu își făceau norma de 3,22 m de pământ cărat zilnic, dar și cum și-a revăzut, după mulți ani, fratele în închisoare – motivul real pentru care era considerat suspect de autorități.

„Știrile de la ora 5 ne arată viitorul”

Dintre toate închisorile însă, cea de la Pitești, unde s-a pus în aplicare diabolicul plan al reeducării, era de departe cea mai sinistă. În comparație cu tensiunea din interiorul ei, chiar și temutul Canal, însângerat de victimele represiunii, era considerat de unii dintre deținuți un „Canaan”. Unul dintre supraviețuitorii reprezentativi ai Experimentului Pitești, Nicu Ioniță, este azi președinte al AFDPR Pașcani, calitate în care prezidează, în fiecare an, o parte din lucrările simpozionului.

Domnule Ioniță, ce înseamnă pentru dvs. aceste conferințe? Vă pot aduce o alinare sau satisfacție, după suferințele din trecut?

– Eu am stat un an și ceva la Pitești și am prins reeducarea tocmai spre final. Am participat la toate edițiile de până acum ale acestor conferințe, ca să lămuresc câteva lucruri. Văd că mulți povestesc aici

cum au fost chinuiți, dar pe mine nu asta mă interesează în primul rând. Ci mă interesează cum s-au putut transforma oamenii în neoameni, în contrariul lor. Din oameni cinstiți, corecți, au fost transformați în bătauși și unii dintre prietenii mei. Mă interesează deci procesul psihologic. Experimentul Pitești a fost un laborator de psihopatologie umană unic în lagărul socialist și în lume. Apar și două întrebări: de ce rușii au ales România pentru acest experiment, și de ce românii au acceptat acest lucru?

Și care e părerea dvs.? De ce aici?

– Cred că România, ca o țară de hotar între Europa și, practic, Asia, a fost dorită de ruși încă de la Petru cel Mare, pentru a putea înainta spre Europa. Rușii, mai bine zis conducerea bolșevică, urau țara noastră, pentru că era latină și li s-a împotrivit. Dacă România nu ar fi existat, ar fi avut întreg sud-estul Europei. Din regiune, numai noi nu eram slavi și ungurii, cu care ei au jonglat și i-au folosit ca sperietoare pentru noi.

Cu ce ați rămas după edițiile de până acum ale Simpozionului?

– Concluzia e că psihicul individului este reversibil, poți să faci ce vrei cu el. Asta am văzut eu, care am avut buni prieteni care, în urma torturilor, au fost transformați în criminali. Psihicul e determinat de creier, care e influențat de mediu și de acțiuni exterioare, ca înfometarea programată și torturile. Nu vedeți ce se întâmplă în societate, după anii de comunism? Vi se pare că poporul român mai e același cu cel dinainte de război? Eu mă uit la știrile de la ora 5 de pe PRO TV. Crime sunt peste tot în lume, dar eu, care am crescut până la 10 ani la sat, știu că nu se întâmplă în trecut ce se întâmplă azi. E destul să vezi figurile chinuite ale oamenilor de la țară sau din mahala. Sunt total schimbați. Și acum se repetă ce se întâmpla la noi în închisoare, dar cu alte metode. Eu nu sunt pesimist, dar cred că suntem condamnați ca popor, nu văd nici o ieșire.

Dar dvs. cum de ați rezistat și nu v-ați transformat în tortionar?

– Fiecare ne naștem cu o structură a lui, genetic, suntem toți diferiți. Și mai avem, pe lângă mediul social, care e comun, un micromediu

familial, care își pune amprenta asupra noastră. Mie mama îmi zicea: „Acum sunt cu tine, dar când o să fii fără mine în lume, să nu uiți niciodată cine ești și ce ești.” Sunt om, adică. În închisoare, când eram forțat să mă fac și eu tortionar, mă gândeam că n-aș mai putea să dau ochii cu mama, dacă fac așa ceva. De aceea eu am ales moartea. Am scăpat numai printr-o minune. După șase luni de torturi, într-o dimineață, s-a deschis ușa de la subsolul unde eram și cineva a zis: „Cine își aude numele pleacă.” Nu era și numele meu. Pe unii i-au dus să îi judece și i-au condamnat la moarte, pe alții i-au transferat la alte închisori. Eu am rămas acolo, apoi am fost dus la Canal. Dar de atunci, la presiunile Occidentului, se oprise reeducarea. Ăsta a fost cazul meu. Nu știu cum a fost cu alții care nu au cedat.



Nicu Ioniță, președinte AFDPR Pașcani

Un „piteștean” s-a trezit din șoc abia după 15 ani „Am fost cu torționarii, dar mi-am revenit”

luni, 30 septembrie 2013

Ediția a XIII-a Simpozionului „Experimentul Pitești – Reeducarea prin Tortură” (PERT) a avut loc în week-end, la Muzeul Județean. Au fost prezenți la lucrări, de această dată, pe lângă cercetători tineri, oameni cu diverse mărturii despre detenție și persecuțiile comuniste, atât de la noi, cât și din Basarabia. În afară de împușnarea martorilor, de la an la an, și atmosfera e tot mai afectată – unii sunt mai surzi și vorbesc tare, alții nu se înțeleg cu moderatorul, alții deranjează cu telefoanele pe care u le pot manevra. Nu lipsesc nici termenii aspri și privirile bănuitoare... Dintre cei prezenți la această ediție, unul singur a trecut prin reeducarea de la Pitești, putând oferi relatări „la prima mână”. Cu o energie de invidiat și cu o luciditate perfectă la cei 88 de ani ai săi, constănțeanul George Cușa a avut și o expunere proprie, dar și intervenții pe marginea altor lucrări. Închis la Pitești, Jilava și Gherla, între 1948-1953 și 1958-1964, a prins, la Pitești, chiar perioada critică: 1949-1951. Pentru el, istoria înseamnă amintiri concrete: camera cutare, etajul cutare, plus scene de realism crud: „Știam că «Țanu» dă la ficat, dar, când am intrat, m-a lovit prin surprindere și m-a făcut KO”. Avertizează că documentele trebuie privite cu rezervă – „istoria o scriem noi și va rămâne așa, după ce vom muri”, îl amenințau torționarii. Nici chiar interpretările deținuților nu i se par întotdeauna corecte. Ceilalți „vreo 10”, care mai trăiesc, nu vin la Simpozion tocmai din cauza memoriilor lui Cicerone Ioanițoiu – care „a spus despre noi, «piteștenii», numai mizerii”. El, însă, deși soția îl sfătuiește să se oprească – mai ales că a fost și amenințat – se încăpățânează să vorbească în continuare, dă interviuri și merge la emisiuni.

„Unii s-au transformat definitiv”

Recunoaște că a cedat „dresajului”, iar cine susține că a trăit re-educarea și a rezistat minte – ne asigură. „Nu era ca la anchetele Securității, unde erai bătut doar câteva săptămâni, ci aici stăteai cu torționarii în cameră, te băteau ani în șir. Toți au cedat, treptat, ca metalele, care au diferite puncte de topire. Cine nu, s-a sinucis sau a înnebunit”. Totuși, spune că nu a bătut și nu a făcut propagandă, deși era și el ca unul dintre torționari. „«Cântam» și eu ca ei, dar în inima mea, am rămas la fel. Trăiam două realități, eram actor și spectator. Problema e că toți cei care nu au avut personalitate nu și-au mai revenit nici atunci când au încetat factorii externi, pentru că se transformaseră definitiv.” E convins că totul era pregătit dinainte să fie arestați studenții, iar ei au fost aleși pentru legătura lor cu medii diverse. După Pitești, suspiciunea a stricat atmosfera în toate închisorile: toți se fereau de studenți – care făceau ravagii. În ei existau două persoane, din care „una a condamnat-o pe cealaltă la moarte, împreună cu mulți alți oameni” – așa i-a și explicat unul din ei faptul că „acel care a intrat în închisoare a murit”. Despre cei mai buni dintre colegii săi a auzit, de altfel, mai târziu, că deveniseră, la Canal, cei mai răi. L-a întrebat pe unul, într-o scrisoare, ce s-a întâmplat – de la altcineva a auzit că ar fi zis: „nu am ce să răspund”. Nu a acceptat nici interviul unui istoric, pe care i l-a trimis special, pentru a-l trezi...

„Am rămas mereu suspicios”

George Cușa și-a revenit complet din șocul psihologic abia în 1977, după ce a auzit, de câteva ori, de la anchetatori ai Securității că „în ’49 - ’52, a fost o mascaradă”. El însuși realizează că, în fond, nimeni nu avea nevoie de reeducarea studenților, ci se dorea numai obținerea de informații. Metoda urmată crea, însă, un fel de altă lume. „În martie 1950, se auzise de ideea «reeducării» lui Makarenko, și țin minte cum am vrut să le spun colegilor de celulă că ea era pentru delincvenți de drept comun, violatori, hoți, deci

nu avea sens să fim reeducați noi, care fuseserăm educați de mari profesori, ca Dimitrie Gusti, Mircea Florian etc. «Să faci reeducare pe baza a ce? Oricum, asta nu s-ar putea face dintr-o dată», zic. N-am apucat să vorbesc prea mult, că au tăbărit pe mine: «Ce, mă?» Marele șoc era că erai bătut de colegii tăi, de cei mai buni dintre ei – intraseră primii în reeducare. De atunci, mi-a rămas mereu această suspiciune: orice om e suspect, chiar și după eliberare. De pildă, în 1974, au venit la mine acasă doi foști colegi. Mi s-a părut ciudat cum vin ei la mine, așa, adunați din două locuri diferite. I-am tratat cu țică, am discutat normal cu ei și, la un moment dat, mă întreabă: «Ei, cum mai stăm cu organizația?» Am ieșit afară și m-am întors spunându-le că am primit o veste legată de familie și trebuie să plec imediat, la fel și ei. Până în 1989, nu le-am spus nici celor doi copii ai mei prin ce am trecut”, ne mărturisește Cușa, dând și câteva exemple de tertipuri ale supraviețuirii, în rândul torționarilor – „de pildă, când spuneam la un moment dat: «așa a spus Țurcanu» (torționarul șef - n.n.), ceilalți se speriau așa de tare de acest nume, încât nu mai rosteau nici un cuvânt.” A profitat și de solidaritatea dintre machidoni, căroro le-a putut spune, fără să se afle: „Feriți-vă de mine!” De la început, i-a „turnat” pe colegii deja plecați în Spania – chiar prea mulți, încât lui Țurcanu i s-a părut suspect. Înșiră, fără să clipească, elemente de reeducare, la întâmplare: „Cereai apă și îți aduceau apă sărată; stăteai într-un picior, cu greutate în spate, te uitateai la bec, mâncai excremente.” Nu-și amintește de câte ori a fost bătut (face un gest cu mâna: „ar fi imposibil”). Spune că a suferit ca legionar – și insistă că n-a fost o mișcare nazistă, ci una național creștină, conform unei decizii a Tribunalului de la Haga, astfel încât primește compensații materiale. Totuși, crede că suferința „nu are culoare politică, ci e universală” și că ea „are valoare doar când e pusă în slujba unui crez”.



George Cușa – Constanța

Fenomenul Pitești, continuat în Basarabia

sâmbătă, 30 septembrie 2017

Cea de a XVII-a ediție a Simpozionului internațional „Experimentul Pitești – Reeducarea prin tortură” se desfășoară la Pitești, între 29 septembrie și 1 octombrie – cu circa 100 de participanți (în creștere cu 10-15 față de anul trecut). Manifestarea a căpătat în ultimii ani o componentă internațională tot mai pronunțată – prin participarea diasporei (români din Germania, Canada etc.), dar și a unor conaționali de peste granițe – care trăiesc și azi ceva din experimentul barbar al reeducărilor comuniste. Am discutat cu câțiva reprezentanți ai românilor de la estul și nord-estul României, despre realitatea raporturilor interetnice existente zonele lor.

Tadeu Nagacevski din Chișinău (completat uneori și de prietenul Nistor Pintilie, din Bălți) ne-a vorbit despre șansele unionismului în Republica Moldova.

De ce l-a ales lumea pe președinte pe Igor Dodon?

– A câștigat prin fraude și a inclus Biserica, fără de care nu câștiga. Unde a spus mitropolitul, el a câștigat sute de mii de voturi, de la babe. Biserica e pro-rusă și îi protestesc. Mitropolitul e un colonel KGB.

Dar nu există și mitropolie românească?

(NP) – Vorbim de mitropolitul Moldovei din partea Moscovei. Cel de la Moscova a spus în gând: „faceți așa”, iar ai noștri au făcut în glas. Majoritatea românilor nici nu știu că mai există și altă mitropolie în Basarabia. Mitropolitului care ține de România i-au închis bisericile, și are enoriași puțini. Oamenii nu merg acolo, pentru că ar merge la luptă. Pe când în partea cealaltă, dorm liniștiți și nu-i atacă

nimeni. Și a ieșit mitropolitul înainte de alegeri și a spus așa: „Oameni buni, votați-l pe Igor Dodon”. Mai trebuie ceva?

N-ar fi trebuit să fie mai mulți românii?

– Români suntem aproape 80%, dar între ei sunt mai ruși decât rușii.

(NP) – Mulți dintre ei au supt țâța vacii și a nu-știu-cui în timpul sovietic. Au fost șefișori, au trăit ca broasca în smântână și acum nu vor să recunoască. Au fiice, nepoți, și nomenclatura asta e și acum.

Există șanse de unire?

– Unirea e departe. Dodon, doar, a spus: „Cât eu sunt președinte, n-o să fie.” Dar el nu e președintele nostru, ci al rușilor, de aceea nu contează ce a spus. Noi, unioniștii, ne-am pus sarcină s-o facem în 2018.

Care ar fi riscurile?

– Dacă încercăm, avem enclava Transnistria, unde rușii atâta așteaptă, și au și declarat: „îndată ce voi faceți unirea, noi facem unirea cu Rusia”. Și ei ne fac nouă război, cu Armata 14-a de acolo, una din cele mai mobile și mai puternice armate ale Rusiei.

De ce românii țin să aibă Transnistria? N-a fost mai mult a rușilor?

– Păi, e pământul nostru! După ruși, totul a fost al lor: și Moldova, și România. Nu suntem vecini cu Rusia, ci cu Ucraina. Iar ei au ocupat și orașul Tighina, care e de partea noastră, deci n-are importanță ce e sau nu dincolo de Nistru.

Se vorbește de un schimb cu Ucraina, pentru Transnistria?

– Până la urmă așa o să fie.

Dar dacă rușii transnistreni se vor opune cu armele, cum s-a întâmplat în Donbas?

– Păi, prima dată nouă ne-au făcut asta, când ne-au luat Transnistria. Armata rusă ar ocupa și Moldova și ar fi un război între NATO și Rusia, care vrea să aibă de acolo privire spre Balcani. E o zonă foarte bună pentru paza lor. Am cerut ONU să scoată armata rusă de acolo, dar Putin nu dă o șchioapă de pământ. Cu Ucraina am putea să ne înțelegem: „Luați voi Transnistria și dați-ne nouă teritoriile noastre”.

Dar nu mai e aceeași suprafață...

– Atunci să ne dea măcar Insula Șerpilor sau sudul și Bucovina de nord, ceva-ceva...

Cum sunt văzuți românii de către rusofoni?

– Orășenii sunt majoritate rusofoni. La voi, când s-au făcut deportările, v-a dus în Câmpia Bărăganului. Dar pe noi, sute de mii, în Siberia. Și au adus în loc ruși, armeni, găgăuzi. Pe aeroport le dădea cheia de la apartament, pe când moldovenii băștinași așteptau 30 de ani așa ceva. Ei nu vor să audă, să vorbească românește. Ne zic, în rusește: „vorbiți omeneste” – e neomenească româna pentru dânșii.

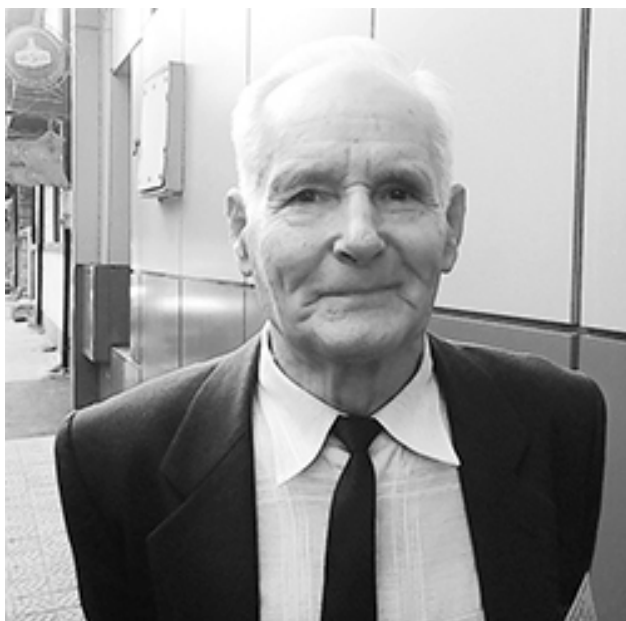
(NP) – Sunt ceva între fasciști și comuniști, una și aceeași. Ei sunt deștepți și erudiți: învață orice limbă în 30 de zile. Dar trăiesc pe pământul nostru toată viața și nu vor să știe două cuvinte. Au o ură nemărginită față de români, deși s-au născut aici și n-au pățit nimic de la români. Noi le-am creat școli, grădinițe în limba rusă, emisiuni la radio, și n-au nevoie de limba română. Posturile rusești se prind toate, iar cele românești sunt blocate. Unul românesc e între altele rusești puternice și nu poți să prinzi. **S-a schimbat ceva în ultimii ani?**

– Da, e mai mare apropiere și tineretul se mai deșteaptă. Încă 10 ani, să vină măcar o parte din tineretul care a învățat în România și facem o unire lentă. Se vorbește mai mult despre unire – înainte, „unionist” era cuvânt de ocară. Acum avem și organizații și suntem în sfatul țării

(NP) – „Cei care sunt la putere sunt corupți, au furat miliardul, cum se știe, tot cu rușii. Și ei înțeleg că dacă ne unim ei trebuie să intre la închisoare.

Dar nu există și rusofoni care au alte păreri?

(NP) – Există și oameni care se înțeleg bine, dar foarte puțini. Se plâng, de exemplu, că jandarmii români pe timpuri îi băteau când aruncau gunoi pe jos. E și un banc, cu unul întrebat: „De ce nu vrei unirea cu România?” - „Păi bunelul spune că românii îi băteau” „Dar unde e bunelul tău?” „A murit în Siberia, deportat de ruși.”



Tadeu Nagaceveschi

Poetul Vasile Bâcu, din Cernăuți, a vorbit la deschidere despre problema noii Legi a învățământului din Ucraina, contra căreia a cerut o referire precisă în rezoluția finală a manifestării, precizând că românii din Bucovina de Nord „nu sunt separatiști” și „au stimat totdeauna limba țării în care au locuit”. Am discutat și cu dl Bâcu, despre evoluția raporturilor interetnice din fostele teritorii românești.

Cum sunt văzuți românii de ucrainenii?

– Ucraina e o țară mare, sunt situații diferite. În Cernăuți, românii și ucrainenii, și polonezii și germanii trăiesc de mult timp împreună. Situația e mai altfel în alte zone, precum cea a Galiției, unde naționalismul ucrainean are rădăcini mai adânci și e mai dezvoltat. Dar acolo nu sunt români. Noi ne împăcăm bine, băștinași cu băștinași. Cu cei veniți din Galiția am avea probleme, dar nu e vorba de un conflict deschis, ci așa, poate un stereotip: că ei sunt principalii și noi cumva îi deranjăm să-și edifice statul lor.

S-a schimbat ceva în timp felul cum sunt văzuți românii?

– Orientările au rămas același. Cu poporul de rând nu avem nimic, dar ne deranjează legea nouă a Educației, care ne reduce dreptul de învăța la gimaziu și liceu în limba maternă. Acum avem, în regiunea Cernăuți, inclusiv nordul Basarabiei, Herța și Hotin, 62 școli – după război erau 116, deci scădeau și din cauze obiective. Dacă se aplică legea, rămâne doar ciclul primar și Limba română ca obiect. Înainte, era „marea familie a popoarelor sovietice” și cine nu era de acord cu asta pleca la urșii albi, la curățat zăpadă. Ni s-a impus grafia chirilică și limba ni s-a numit moldovenească. Am învățat bine rusește. Dar totuși, din școala națională nu îndrăzneam nimeni să taie o oră. Putearea Ianukovici dăduseră legea că dacă 10% din populație e minoritate, limba lor devine oficială. Pe când noua lege, democratică, europeană, ne-a închis școlile. Noi eram de acord și cu 10% și cu 30%, nu asta era o problemă. Dar am vrut să învățăm în limba maternă.

Dar cum s-a ajuns la această lege?

– A fost orientată spre ruși. În estul Ucrainei, limba ucrainiană e minoritară. Se vorbește rusește în școli, la televiziuni. Că sunt totuși două limbi diferite. Iar ei au impus întâi la posturile TV să fie 75% programe în ucraineană și 25% în altă limbă. Apoi, a urmat și Legea educației. Cu rușii ați văzut ce se întâmplă: și-au plătit polițele. Dar noi am suferit prin tangență.

Dar de ce au această pretenție, chiar și față de ruși?

– Dacă dvs., de aici, nu înțelegeți, nici eu nu înțeleg. Și sunt 10 milioane de ruși. E geopolitică, fiindcă le-au luat Crimeea. Și război ideologic, informativ și război de facto: mor oameni. Între statele noastre, a fost mult timp o răcire totală, dar începuseră relații bune. Probabil Legea e o greșeală.

Dar între comunitățile din Bucovina s-a schimbat ceva?

– Nu e problema oamenilor, că ei s-au înțeles întotdeauna. Dar acum forțele lor reacționare îi caută pe cei cu idei radicale. Noi suntem pașnici, am scris doar scrisori la OSCE, PE, șefi de stat. Dar ei încearcă să ne provoace: au blocat consulatul românesc de la Cernăuți – niște persoane care nu și-au declarat apartenența, ci au spus doar că sunt patrioți ucraineni.

Ați menționat și problema denumirii românilor, care e neconvenabilă.

– Într-adevăr, suntem, pentru ei, „moldoveni”, „români” și „volohi” – care sunt câteva comunități din Transcarpatia. Dar importantă e divizarea între „români” și „moldoveni” – pentru că există unii din sudul Basarabiei care se declară moldoveni. Iar asta face că în loc să fim 20% în regiunea Cernăuți, unde suntem 400.000, suntem împărțiți în două comunități, de 9% și 11%. Nici nu mai merită să le explici asta „moldovenilor”. Dar or să treacă poate câteva generații și s-o termina...



Vasile Băcu

Profesorul de Fizică, Ion Iovcev, directorul Liceului „Lucian Blaga” din Tiraspol, declara, la deschiderea Simpozionului, că a venit la Pitești, cu câțiva elevi, cu toate că oficialii din zona sa și chiar de la Chișinău nu s-au bucurat deloc de asta. Am discutat cu profesorul patriot despre situația românilor din regiunea separatistă.

Cum sunt văzuți românii, în stânga Nistrului?

– Așa li s-a băgat în cap, că nu sunt români, ci moldoveni. Majoritatea populației trăiește în zone rurale, dar rușii veniți trăiesc în orașe. În Tiraspol, e populație militară, care după 20-25 de ani în slujba lor au ales să se retragă în această zonă, care e bună și cu condiții normale. Și au venit cu toată familia și cunoscuții. Au venit după război, adică de 50 de ani, de 30 de ani. Nu au vrut și n-au fost interesați să învețe limba română, iar în 1989, când a început mișcarea de eliberare națională, ei au înțeles că pierd totul, dacă nu cunosc limba. Și au pus mâna și pe arme, ca să-și apere interesul lor. Au găsit deci acest mijloc: decât să învețe limba română, mai bine să își apere cu Armata a 14-a interesele. În zona aceea sunt trei limbi oficiale declarate: rusă, moldovenească și ucraineană. Dar, de fapt, e doar rusa. Ucrainenii vorbesc oficial, în documentații, în tot, tot în rusă. Oricum, nu sunt ca ucrainenii din Lvov, ci un fel de ruși de-naționalizați. Iar pentru ruși, toți cei care vorbesc limba rusă sunt ruși, „populație rusofonă”. Deci și toți băștinașii moldoveni, care știu rusă, înseamnă că sunt rusofoni. Deznaționalizarea începe de la grădiniță. Nu mai sunt grădinițe decât în limba rusă. Iar în satul de lângă Tiraspol de unde sunt eu, n-a mai fost nici un elev care să mergă la clasa I în limba moldovenească. Liceul nostru e singurul românesc din Tiraspol, și ei îl socot nelegitim, „școală nestatală”, adică a unui stat străin (Moldova) pe teritoriul Transnistriei. Școli generale în limba română nu sunt, ci doar așa-numitele școli moldovenești, care se supun lor și au curricula lor, și care învață limba moldovenească, cu grafie chirilică. Ei le păstrează doar cu scopul să dispară cele românești, cu grafie latină și cu curricula din Chișinău. Mai avem 8 școli în stânga Nistrului (în Tiraspol, 1) și în Tighina sunt 2

care nu vor să se supună regimului. De asta am spus că e tot ca la Fenomenul Pitești: că îi pune pe cei cu școlile moldovenești să ne considere un fel de dușmani pentru ei. Deci ei sunt la fel ca torționarul Țurcanu. Cele moldovenești erau vreo 40.

Se vede posibilă unirea, de acolo?

– În Tiraspol, ei parcă și spun: „Moldova se duce încolo, Transnistria rămâne pământ rusesc.” Dar Transnistria e făcută cu scopul să nu se poată rupe niciodată, ca să meargă cumva la România.

Adică se gândesc că ar putea ocupa toată Moldova?

– Da, ei au aplicații militare foarte dese, în timpul cărora fac manevre de traversare a Nistrului.

Dar transnistrenii de rând ce spun?

– Cuvântul „român” e echivalent cu „fascist”. Până nu demult nu prea vorbeau, dar acum spun: „fasciștii germano-români”. Acest teritoriu a avut mereu alt statut, de-a lungul istoriei, și vă dați seama ce manipulați sunt oamenii.



Ion Iovcev

La Simpozionul foștilor deținuți, Spiritul Piteștiului, redescoperit

luni, 2 octombrie 2017

Deschiderea celei de-a XVII-a ediții a Simpozionului Internațional „Experimentul Pitești – Reeducarea prin Tortură” a avut loc vineri, la Primăria Pitești, avându-i la prezidiu pe senatoarea Cristina Stocheci, care a citit un mesaj din partea președintelui filialei PSD, Șerban Valeca, și pe viceprimarul Laurențiu Zidaru, care a spus despre tema simpozionului: „Chiar dacă nu a fost un eveniment fericit, noi trebuie să îl conștientizăm și să facem să nu se mai repete.” Conel Popescu, directorul Muzeului Județean (al treilea în lista organizatorilor, după Fundația Memoria – Argeș și AFDPR), a remarcat că întâmplările din fosta închisoare Pitești sunt „comparabile doar cu experimentele din China maoistă”. Președintele filialei AFDPR Argeș, Sergiu Rizescu, a citit un mesaj din partea președintelui la nivel național Octav Bjoza, dar n-a omis să evoce, în câteva cuvinte, și experiența proprie: „Tocmai terminasem Liceul Brătianu, unde profesorii ne-au învățat să ne iubim neamul. Am fost închis la distanță de 1 km de liceu și la 2 km de casă. Acolo eram bătuți și înfometăți și ni se spunea «Mișcă, banditul!» Tata, care era preot, fusese deja luat tocmai în Joia Paștelui. M-au dus întâi la prelucrare, dar după ce 2 ore nu am acceptat să fiu informator, atunci când am intrat în celula 55 m-am simțit un om liber.”

Seria de simpozioane se desfășoară sub motto-ul lui Mircea Vulcănescu: „Nu ne răzbunați, dar nu ne uitați!” Repetat anual, evenimentul a născut o adevărată comunitate și reușește să creeze încă, de fiecare dată, o atmosferă specială, o lume parcă de sine stătătoare.

„Acum 17 ani, majoritatea participanților trecuseră personal prin «Experimentul Pitești», remarca principalul organizator, ing. Ilie Popa. Acum, nici un vorbitor nu a mai fost dintre cei personal implicați în cele petrecute între 1949 și 1952 la fosta închisoare – doar doi apropiați ai acelei comunități cochetează cu Simpozionul, dar lipsesc din motive de sănătate. În schimb, colectivul este completat cu tineri cercetători, editori, specialiști în istorie, astfel încât numărul de participanți crește. Au existat însă și mărturii directe despre fenomenul concentraționar românesc, dar și despre represiunea, care a continuat până mai târziu, și are unele continuări și astăzi, împotriva românilor de peste Prut. Dincolo de exprimarea „sentimentului de oroare” pentru cele întâmplate și de „reculegere în cinstea celor 100 victime ale Experimentului”, Simpozionul e dedicat „studiului fără conotații politice și fără resentimente” al fenomenului în sine și al contextului istoric. Media de vârstă încă se menține foarte ridicată: numeroși octogenari și nonagenari, mulți cu veleități culturale. De aceea, „familia” e compusă din oameni cu biografii remarcabile, povești din care e greu de făcut o selecție. Unele titluri sunau în genul: „Amintiri din Gherla”; „Cazul comisarului șef din Siguranță X”; „Cazul recrutării profesorului Y”; „Crimele din lagărul de la Peri-prava”; „Omul scrumieră, rezistent la tortură”; „Condamnat la 15 ani de muncă silnică”; „Elevul erou care declanșează operațiunea «Panoul»”; „Atrocitățile de la Fântâna Albă”. Unele mărturii erau întrerupte de hotote de plâns – mai ales cele indirecte... Personajele povestirilor vorbeau uneori cu glasul stins, din cauza vârstei, sau comunicau mai greu, pentru că nu mai auzeau bine, dar tonul lor era chiar mai vesel decât cel al auditorilor, când spuneau senin „am fost 7 ani în Siberia”, ori „17 ani”. Deși toți cei implicați în evenimente au învins, teoretic, sistemul represiv, această victorie nu a putut fi totuși niciodată una lejeră, în termeni categorici, de aceea, persistă până azi o anumită doză de suspiciune între participanți –însă ea este depășită în concentrarea pe aspectele pozitive.

Ecouri și peste hotare

Lucrările prezentate la Simpozion de-a lungul timpului au fost trimise principalelor biblioteci din țările europene, plus SUA și Canada (încă nu și în spațiul fostei URSS), și deja au început să apară doctorate bazate pe aceste mărturii, în România, Franța și SUA, la Universitățile din Berkeley și Colorado, Experimentul Pitești fiind temă de curs universitar – un grup de cercetători de la Berkeley chiar l-au reluat, la nivel experimental, ajungând la concluzia că fenomenul se poate repeta oricând: în sensul că poți face pe cineva să-și tortureze cel mai bun prieten, doar pentru a scăpa el de tortură. „Totuși, la noi, cei mai mulți implicați s-au oprit și s-au omorât prietenii între ei, cedând psihic, doar în închisoare. Doar într-un număr redus de cazuri a funcționat și pe termen lung” remarcă organizatorul, Ilie Popa. Cărțile apărute pe această temă sau pe teme conexe sunt din ce în ce mai multe, iar întâlnirea a reprezentat și ocazia de a prezenta o parte dintre noile apariții – care niciodată nu ajungeau, pentru cei interesați. Ecourile relatărilor au inspirat și o formație din Suedia, Martin Küchen Trio să scoată un album numit „The Spirit of Pitești” – ilustrată cu o operă în memoria deținuților de la Sighet.

Lecții de românism, din est

În ultimii ani, tematica Simpozionului este mult diversificată, căpătând dimensiuni internaționale, legate de problemele comunităților românești din diaspora și de peste Prut, și cu o tentă culturală tot mai accentuată – de aceea, la prezidiu s-au aflat și acad. Gheorghe Păun, dar și Mihai Neagu, directorul Bibliotecii românești din Freiburg, Constantin Nedea, reprezentant al exilului românesc din Canada, poetul Vasile Bâcu din Cernăuți, alături de un grup de uniونيști din Republica Moldova, între care Vasile Șoimar (pledând pentru onorarea de către statul român a ostașilor căzuți la Cotul Donului, „unde au fost trimiși doar pentru Basarabia”) și actorul din Chișinău, Alexandru Cupcea, care a recitat poeme precum „Du-ne, Doamne, înapoi Basarabia în țară!”, care i-a mișcat pe cei prezenți

într-atât încât Ilie Popa a observat că: „basarabenii sunt mai români decât noi și ne pot da lecții de românism.” Într-un spirit și mai dârz a fost mărturia unui real erou al cauzei culturii românești, Ion Iovcev, directorul Liceului românesc din Tiraspol, „Lucian Blaga”. Alături de 7-8 școli românești, „cuiul lui Pepelea” pentru autorități, Liceul pe care îl conduce reprezintă o oază lingvistică pentru elevii care nu vorbesc decât acolo limba maternă (dacă și părinții sunt plecați la muncă în Occident). „În rest, nu mai avem unde vorbi”, ne-a spus Ion, unul din elevii aduși la Simpozion de profesor – celălalt a interpretat la saxofon teme populare. „De cum ies în stradă, totul e în rusă. Sunt 122 de posturi TV, din care 2 în ucraineană și 120 în rusă – și doar 10-15 minute pe zi în românește. De aceea, le cerem la școală: «vorbiți românește», și de fapt întâi trebuie să îi învățăm limba, apoi le transmitem cunoștințele. Nu mai e nici o grădiniță în limba română în Transnistria și sunt sate întregi chiar în Transnistria din dreapta Nistrului, unde nimeni nu mai învață în română. Noi facem carte – suntem pe locul 8 ca rezultate în toată Moldova, dar avem o clădire fără spațiu pentru Educație fizică și avem și de plătit și chirie 25.000 dolari pe an. Pe mine mă întristează că și în restul Moldovei, la 28 de ani de la Independență, mulți preferă să vorbească într-o rusă stricată decât să folosească limba română”, mai spune Iovcev.

La finalul Simpozionului, cei prezenți au convenit, ca de fiecare dată, asupra unei rezoluții, în care au cerut Statului să sprijine realizarea muzeelor și caselor memoriale care să păstreze vie memoria victimelor Experimentului și a represiunii comuniste în general. Acum s-a pus accentul și pe sprijinul pe care Statul român e chemat să îl acorde școlilor și bisericilor românești din afara granițelor, mai ales în comunitățile tradiționale din jurul României, cu precădere peste Prut.



Coperta albumului „The Spirit of Pitești”

Cuprins

Argument.....	5
23 August 1944, în viziunea unui fost deținut politic: <i>Atunci s-a hotărât soarta Europei de Est.....</i>	7
4 ani, 3 luni și 20 zile în iad. Aristide Ionescu a pățimit în închisorile comuniste, dar n-a putut fi făcut torționar.....	13
Soții de diamant. Aristide (86 de ani) și Lucia Ionescu (84 de ani), la aniversarea a 60 de ani de căsătorie.....	21
Amintiri sumbre, depănate la comemorare. Un fost deținut a plâns, când și-a revăzut celula.....	26
Realitatea văzută prin ochii foștilor pușcăriași: „Reeducarea se face și acum, cu alte metode”.....	34
Un „piteștean” s-a trezit din șoc abia după 15 ani. „Am fost cu torționarii, dar mi-am revenit”.....	38
Fenomenul Pitești, continuat în Basarabia.....	42
La Simpozionul foștilor deținuți, <i>Spiritul Piteștiului</i> , redescoperit.....	51



„Suferința n-a avut culoare politică”

Fenomenul Pitești – evocări și invocări

Călin Popescu